

правової і культурної характеристики. Також варто визначити, на які конкретні ринки слід вийти, а це вимагає оцінки ймовірного рівня доходів на вкладений капітал у зіставленні зі ступенем існуючого ризику. Необхідно чітко уявляти, якою мірою слід пристосовувати свої товари, стратегію стимулювання, ціни і канали розподілу до специфіки кожного зарубіжного ринку.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Бугас В. В., к.е.н., професор, професор кафедри бізнес-економіки
Підопригора Г. С., магістрант
Київський національний університет технологій та дизайну

В умовах сучасного розвитку ринкової-економіки в Україні виникає необхідність впровадження сучасних методів економічної безпеки на підприємствах. Особливо це стосується методик аналізу функціонування підприємства із факторами зовнішнього середовища та оцінки його потенціалу. Наразі, для задоволення таких вимог в економіці широко використовуються методи стратегічного аналізу та всебічно застосовуються методи оцінки внутрішніх і зовнішніх факторів впливу на структуру підприємства.

Однак, недоліком усіх існуючих методів є недостатнє забезпечення економічної безпеки підприємства та визначення загроз та ризиків зовнішнього середовища.

На сьогоднішньому етапі розвитку української економіки важливою є проблема забезпечення повноцінної економічної безпеки підприємств. Фундаментом цієї проблеми виступає, перш за все, розвиток вітчизняної економіки, що знаходиться під впливом різноманітних факторів. Дана область потребує всебічного аналізу та дослідження в галузі економіки, що безпосередньо пов'язана з новітніми технологіями забезпечення економічної безпеки.

Найпоширенішою методикою показників комплексного вивчення економічної безпеки є оцінка підприємства за його функціональними. Усі функціональні показники визначаються за відношеннями структури підприємства до певної виробничої діяльності: галузевої приналежності, виду підприємства, організаційно-правової форми, масштабів діяльності тощо. Немає єдиного узагальнюючого показника економічної безпеки, однак за кожною функціональною складовою можна вибрати найбільш доцільні, з яких будується загальна картина рівня економічної безпеки.

Такими показниками є показники фінансових результатів та фінансового стану підприємства – активи, прибуток, рентабельність, ліквідність, ділової активності, фінансової стійкості; показники ефективності, внутрішньої норми дохідності та період окупності.

Особливе значення для повноцінної комплексної оцінки економічної безпеки підприємства має система показників ефективності використання виробничих ресурсів: трудових, технічних, матеріальних. [1]

Система економічної безпеки підприємства має відповідати певним вимогам. По-перше, недопустимим, є шаблонне використання вже існуючих методів. На кожному підприємстві система безпеки має бути унікальною, оскільки залежить від особливостей кожного підприємства: рівня розвитку, структури, величини, виробничого потенціалу та ефективності його використання, напряму діяльності, кваліфікації кадрів, конкурентного середовища, тощо.

По-друге, система безпеки підприємства повинна бути самостійною, відокремленою від аналогічних систем інших виробничих одиниць. Багато завдань, що постає перед системою безпеки підприємства, не може бути виконано самостійно, без необхідних рішень, прийнятих на вищому рівні, передусім на державному. Діяльність служби безпеки конкретного підприємства залежить також від активності протидії служб безпеки конкурентів. Вона створюється та функціонує на основі прийнятих у краї законодавчих актів, за наявності захисту, рівня підготовки та кваліфікації кадрів тощо.

По-третє, система безпеки підприємства повинна бути комплексною. Вона покликана забезпечити безпеку економічну, науково-технічну, кадрову, інтелектуальну, інформаційну тощо. До її складу повинні входити відповідні елементи, органи, сили, засоби. Тільки комплексність системи економічної безпеки може гарантувати надійність безпеки підприємства.

По-четверте, основними компонентами системи повинні бути дієвість і ефективність, оскільки унікальність, самостійність та комплексність не дають гарантій, що система економічної безпеки функціонує ефективно. [3]

Така система економічної безпеки забезпечує можливість розробити стратегію і тактику розвитку підприємства, оцінити перспективи його зростання, зменшити наслідки негативного впливу нових загроз та небезпек.

Не менш важливим аспектом формування системи економічної безпеки підприємства є розроблення принципів її проектування та організації. Відтак, система економічної безпеки може бути побудована на основі одного з таких принципів:

1. Комплексне застосування можливостей і коштів. Для забезпечення економічної безпеки використовуються всі наявні у розпорядженні підприємства ресурси та кошти.

2. Координація та взаємодія ззовні й усередині підприємства. Тобто протидія загрозам здійснюється завдяки об'єднанню зусиль усіх підрозділів і служб підприємств.

3. Компетентність. Працівники мають вирішувати питання безпеки на професіональному рівні.

4. Економічна доцільність. Вартість фінансових витрат на забезпечення економічної безпеки підприємства не повинна перевищувати оптимального рівня, при якому губиться економічний зміст їх застосування.

5. Планова основа діяльності. Діяльність із забезпечення безпеки потрібно будувати на основі комплексної програми забезпечення безпеки підприємства, підпрограм забезпечення безпеки за основними її видами та розробленими для їх виконання планами роботи підрозділів підприємства. [2]

6. Системність. Цей принцип припускає врахування всіх факторів, які здійснюють вплив на безпеку підприємства.

Забезпечення стійкого розвитку підприємства потребує формування системи економічної безпеки, яка передбачає реалізацію сукупності важливих функцій. До основних функцій системи належать:

1. Підтримка максимально безпечного, стабільного та ефективного поточного функціонування підприємства;

2. Своєчасне прогнозування можливих загроз і ризиків, а також наслідків їхніх дій та розроблення цільових заходів зі зменшення негативних впливів на діяльність підприємства;

3. Беззбиткове використання ресурсів та їх своєчасне повернення;

4. Постійне нарощування потенціалу розвитку підприємства.

За результатами проведеного дослідження було сформовано вимоги до системи економічної безпеки, принципи її проектування та організації. Також обґрунтовано цільові завдання, основні функції системи економічної безпеки та визначено основні її підфункції, що дадуть змогу логічно відстежувати вагомість основних і другорядних завдань економічної безпеки підприємства. В умовах постійного нестабільного середовища єдиним шляхом досягнення забезпечення стану захищеності розвитку економічних систем є формування надійної системи безпеки, що вимагає реалізації цілого комплексу заходів. Відтак, надійна система безпеки є нічим іншим як об'єктивною вимогою сьогодення.

Список використаної літератури:

1. Іванова Н.С. Сучасні принципи забезпечення ефективної системи економічної безпеки підприємства / Н.С. Іванова. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.pu.if.ua/depart/Finances/resource/file/36./2011-2/Іванова.pdf>. 2. Орлик О.В. Напрямки формування надійної системи економічної безпеки суб'єктів господарювання / О.В. Орлик // Соціально-економічні аспекти розвитку економіки та управління : матер. Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (16-17 січня 2014 р.). – Дніпропетровськ : Вид-во "ФОР Дробязко С.І.", 2014. – С. 306-309. 3. Сорокіна І.В. Теоретико-методологічні аспекти формування системи економічної безпеки підприємства / І.В. Сорокіна // Актуальні проблеми економіки : наук. екон. журнал. – 2009. – № 12. – С. 114-122.